TÚL TÁVOL ELÉG KÖZEL

mindent elnyelő némaság. égető érzékenység. hatalmas szeretet.
napfényből szőtt fátyol.
útvesztő. labirintus. élet.

születésünktől fogva arra neveltek, hogy higgyünk Istenben. kisgyerekként nagyon könnyű volt, hisz így mindig volt kihez fordulni, hogy elmeséljük a panaszainkat, azt, hogy mi bánt. felnőttként, egy olyan korban, ahol mindennek a tudományos bizonyítás az alapja, nehéz megőrizni a hitünket. kétségek és félelmek közt könnyen meginoghat az ember. az emlékezéssel járó fájdalmat és a jövőtől való félelmet nehéz feldolgozni.
azt hiszem, Ország Lilit is hasonló gondolatok gyötörhették, amikre választ próbált nyerni az alkotás által.
az ő életén, gondolkodásmódján, hagyatékán keresztül talán mi is közelebb kerülhetünk az álmainkhoz, elmélyíthetjük hitünket – még ha nem is pont úgy, ahogy azt gyerekként tanították -, megőrizhetjük a múlttal való kapcsolatunkat.

segíthet-e ezekben egy olyan hatalmas tér, amiben szinte elvész az ember? segíthet-e egy égig érő kút? vajon jelentheti-e ez a véges és végtelen összefonódását?

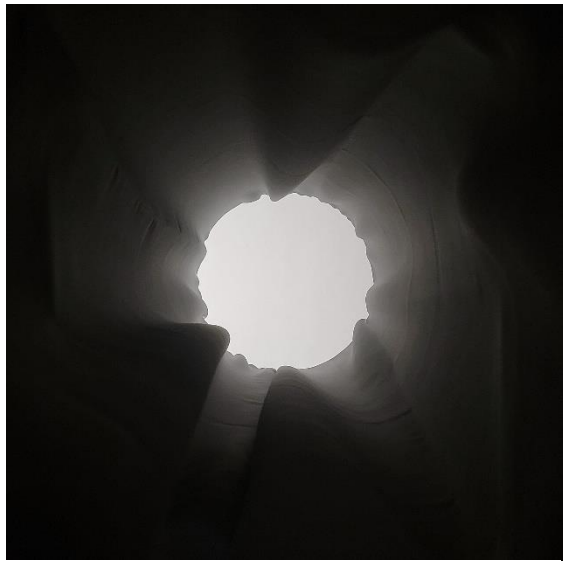

„minden gondolat – emberi szó –
erőfeszítése végső határán: imádság."

- Pierre Emmanuel

szerző: Sajben Barbara Petra
konzulens: Fazekas Katalin DLA

TDK 2023
BME Építészmérnöki Kar - Középülettervezési Tanszék - Építészet és emlékezet

ORSZÁG LILI

Ország Lili zsidó családba született. édesapjának jelentős szerepe volt az ungvári zsidó hitközösségben.
a zsidótörvények alapján Ország Lilinek az Ungvári Magyar Királyi Állami Árpádházi Szent Erzsébet Leánygimnáziumból át kellett iratkoznia az ungvári zsidó gimnáziumba, ám az 1943/44-es tanévet már nem fejezhette be.
őt és családját egy gettóba vitték, onnan szállították őket vonattal a koncentrációs táborokba. „Mások szerint Ország Lilit és anyját vonatra rakták és el is indították Auschwitz felé, anyja felfeszítette a vonat alját, kilökte Ország Lilit és maga is kiugrott".
Budapestre utaztak, át kellett térniük a katolikus hitre, majd és hamis papírokkal bujkáltak a háború végéig.
1945-ben vették fel a Magyar Képzőművészeti Főiskolába, rendkívüli hallgatóként. a származási, minősítési lapján is római katolikus vallásúként szerepel.
korai képein főként a jelenében fellelhető szorongás kerül előtérbe, de néha megjelenik bennük a halottakra való emlékezés, például apja halála után.
a szürrealista, szorongásos időktől eltávolodva, a szakralitás, ezotéria felé fordulás, a kozmikus síkok, a földön túli vagy föld alatti szférák gondolati világa foglalkoztatja. ekkor készülnek az ún. kozmikus képek, amiken égitestek, holdak, holdfejű alakok, múmiák és földrétegek jelennek meg. az elmúlást és eljövendőt is ábrázolják, ez a gondolatkör, önkéntelenül átvezet a kozmikus képekkel párhuzamosan születő első ikonos korszakhoz. ezek a képek főként születésről és halálról szólnak, Krisztus születéséről, haláláról, újjászületéséről.
az ikonos képei alapján úgy tűnik, hogy nem idegenkedett a katolikus hittől, sőt, elmélyült benne. a képeken egyszerre jelennek meg keresztény és zsidó utalások, a két vallás kapcsolódását kifejezendő. Bálint Endrének írta egyik levelében ezekről a képekről: „Nem tudok írni róluk, legfeljebb annyit, hogy összehasonlítva az ort[odox] szürrealista periódusommal, ahol a mondanivaló mindenhol a félelmet, a szorongást sugározta – ezekkel szemben az új képeimből ez kiesett, és helyét betöltötte a nyugalom és hit, amit keresek."

városos képei lezárására készítette el a Rekviem sorozatot. a hét táblából álló művet eredetileg egy kápolnába készítette, de a megrendelés végül elmaradt. ebből következik, hogy a képeknek van valamilyen vallásos vonulata, de Ország Lili ezt nagyon lágyan, érzékenyen szőtte bele. a képek emlékezést és feloldozást ígérnek.

az írásos képein a leggyakoribb motívum a a zsidóságra való utalás, a héber betűkön, az azokra emlékeztető alakzatokon keresztül.

második ikonos korszakában a templomokból merített ihletet, ezáltal segítette a lélek felemelkedését, a szakralitás felé fordulást. „A templom az az emberben belül van, ahhoz nem is kell egy épület tulajdonképpen. […] Egy templom azért egy jó sugarú hely, hogy onnan
tisztábban menjenek ki." – Ország Lili.

a Labirintus sorozatotaz életmű lezárásaként, Ország Lili főműveként tartják számon. vannak, akik ezzel nem értenek egyet, üres formajátéknak tartják. szerintem ez egy nagyon izgalmas képcsoport, amit élete végéig készített.

KIÁLLÍTÁS

Ország Lili életével és munkásságával megismerkedve a legmarkánsabb vonás számomra a hitről való gondolkodása. nem kötötte gúzsba a vallás, amire nevelték, és az sem, amire később rákényszerült. mindegyikből megőrzött valamit. nem kételkedett a hitében, inkább egyre több, különböző réteggel, jelentéssel erősítette meg.
a kiállításon olyan helyzetet alakítottam ki, amiben a templomtér a maga eredendő szakralitásával, megőrzi lényegét; helyet ad Ország Lili művészetének kibontakozására, és olyan téri környezetbe helyezi a résztvevőket, ami nyitottságra és befogadásra sarkall.

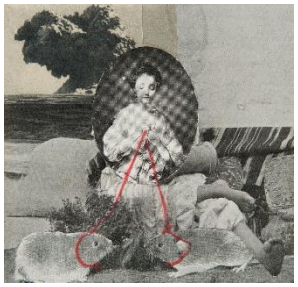

a kiállításig vezető utat a padlón futó vörös gyapjúfonál mutatja. a múzeum kapujától induló szálat követve jutunk el a kiállítótérig.
a templom előterében Ország Lili életéről olvashatunk röviden.
a kiállítás helyszíne, a templomtér a befalazott ablakokkal, ürességével; sötét, mégis valahogy meleg atmoszférával bír. a szabályos raszterben elhelyezett, filigrán, fehér oszlopok a tér vertikális jelentőségét erősítik, de finomságukkal mégis ellentétben állnak a templom falaival. fentről, egy fémrácsról függenek le, ezek között vannak elhelyezve a kiállított képek, két oszlop közé piros zsineggel kifeszítve. az egyes képek címét a bejáratnál kapott képeslapról tudjuk leolvasni. ez egyben egy sorrendet is ajánl, ami a művésznő egyes alkotói periódusai szerint lett rendszerezve, minden nagyobb „korszaka" egy-egy csoportot alkot.

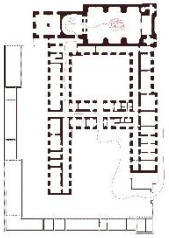

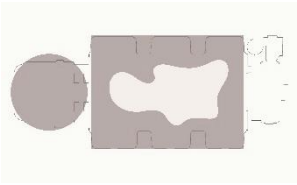

a tér közepén, egy szabálytalan alakú, három réteg fehér fátyolból álló „lélek" van. Ország Lili férje pszichológusként elvégzett egy kísérletet, ami alapján a kör és négyzet együtt az ember asszociációját keltik. ez alapján úgy gondolom, könnyen nevezhetem léleknek a templomtér közepén elhelyezett foltot. ez a tömeg világítja meg a kiállítást, aminek a terei a finoman hullámzó fátyol és a templom robosztus falai között alakulnak ki.

az útjelző fonál bevezet minket ebbe a térbe. a három réteg finom anyag, egymástól 20 cm távolságban, izgalmas, „átúszás" szerű élményt ad. a gyapjúszál egy hatalmas, fényt árasztó gömbbé tekeredik fel, ami lámpásként magasodik fölénk. ebben a belső, leválasztott térben nincsenek műalkotások. csak mi vagyunk, a fátyol és a fény.

források:
Zsemberyné Árvai Mária - Történelem és emlékezet között: Ország Lili művészete
Pilinszky János írásai, Ország Lili búcsúztatójára írt beszéde

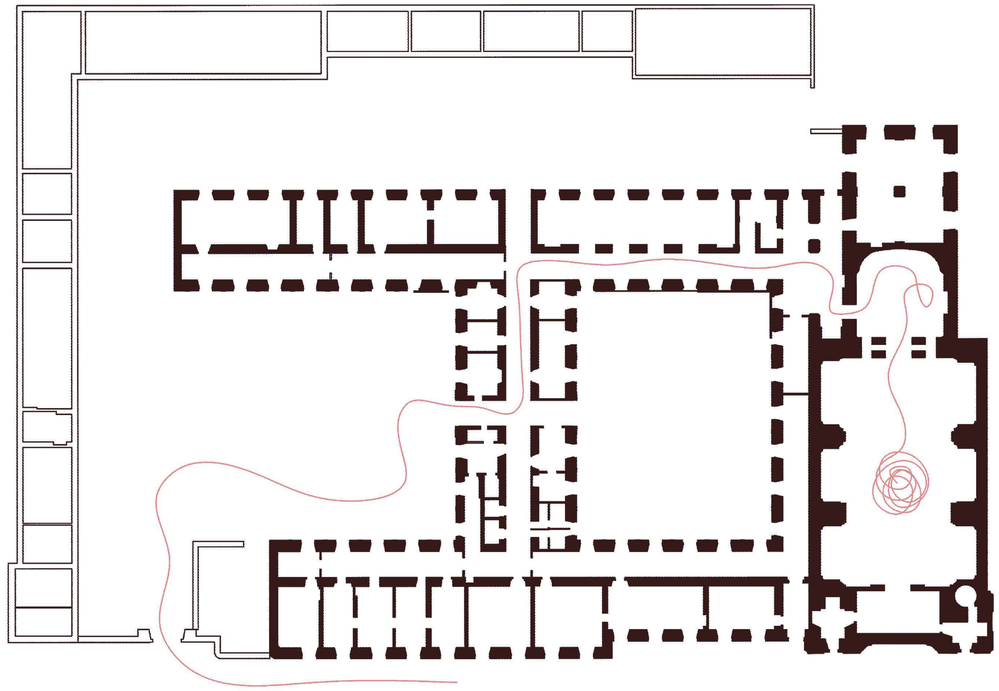

helyszínrajz M = 1:500

szerző: Sajben Barbara Petra
konzulens: Fazekas Katalin DLA

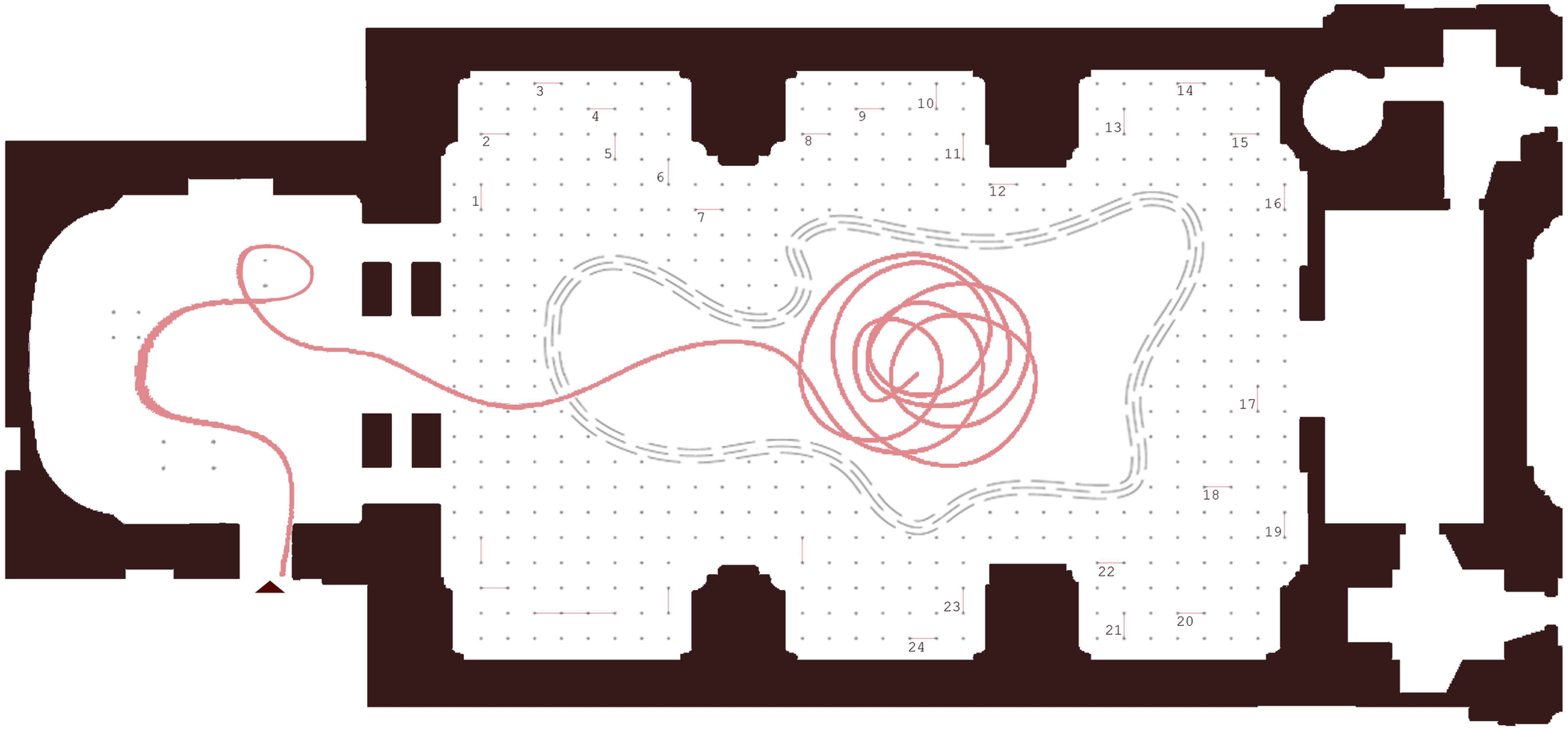

1 Reqviem I. Katedrális belseje 1963
2 Reqviem II. Írás a falon 1963
3 Reqviem III. Temető Urban és Hirosimában 1963
4 Reqviem IV. Mártírok 1963
5 Reqviem V. A kihalt város 1963
6 Reqviem VI. Pusztulás után 1963
7 Reqviem VII. Reqviem 1963
8 Sárkányölő Szt. György 1958
9 Burok (Bolygó zsidó) 1959
10 Betlehem (Születés) 1958
11 Hírnök 1958
12 Oltár gyermekkel (Barlang ikon) 1958
13 Színház
14 Fej 1956
15 Gépház
16 Akadémia
17 Rovásos táblák
18 Jelek
19 Jelek a falon
20 Zsidó kövek
21 Fekete kövek
22 Emlékek
23 Belső zárt kapu 1975
24 Római kapu 1977
25 Labirintus XXIII. Ikarosz maradványaival 1975
26 Kék kép 1977
27 Triptichon II. A 1976
28 Triptichon II. B 1976
29 Triptichon II. C 1976
30 Labirintus IX. Oransfigurával 1974
31 Sosem volt 1977

alaprajz M = 1:100

szerző: Sajben Barbara Petra
konzulens: Fazekas Katalin DLA

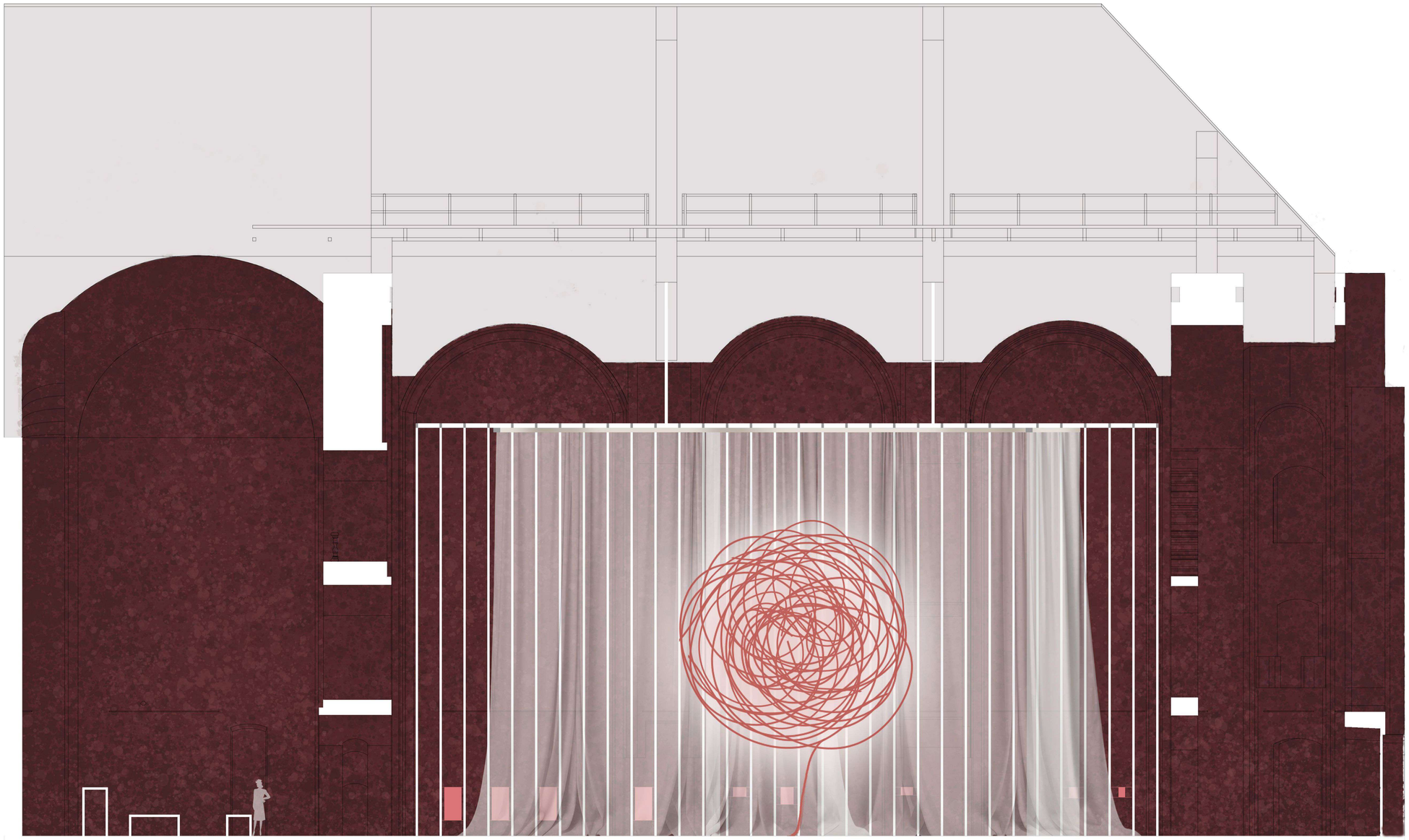

hosszmetszet M = 1:100

szerző: Sajben Barbara Petra
konzulens: Fazekas Katalin DLA

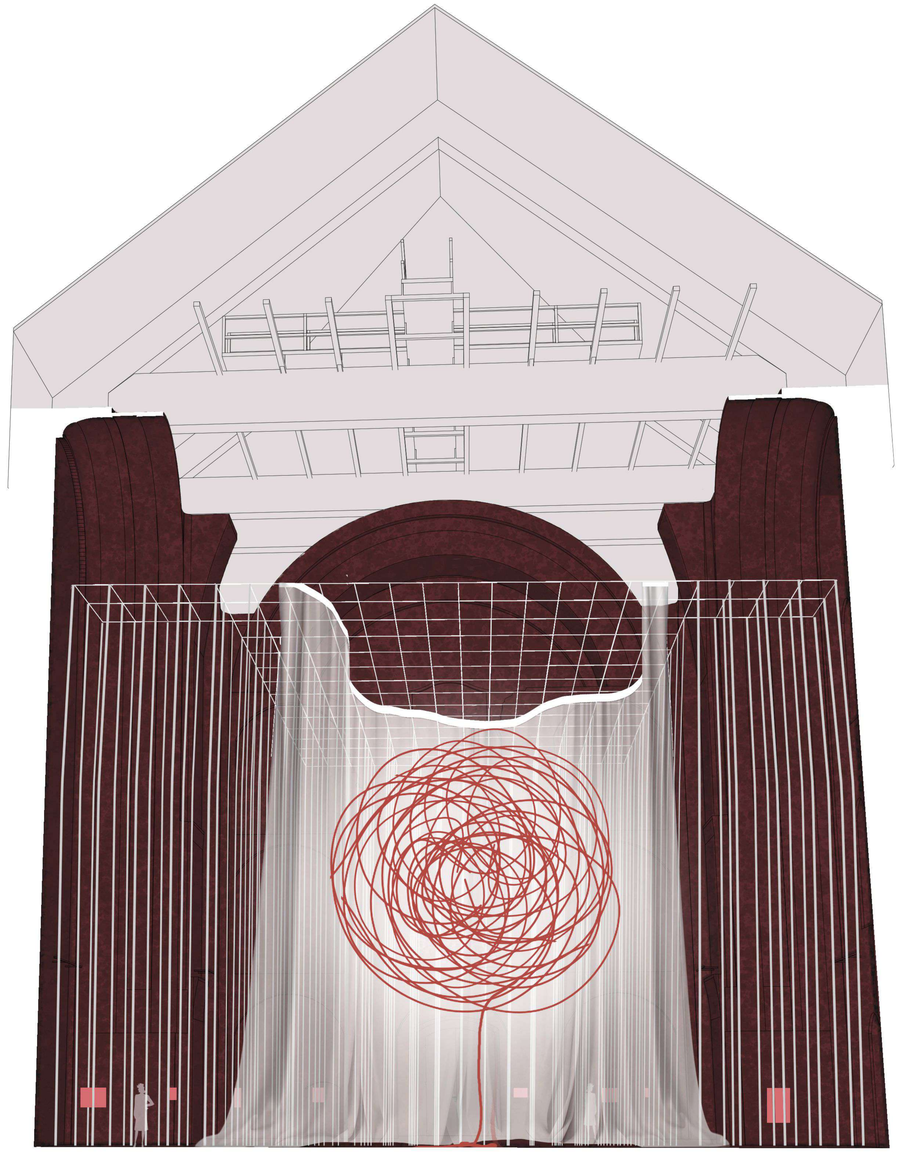

perspektív metszet

szerző: Sajben Barbara Petra
konzulens: Fazekas Katalin DLA

részlet M = 1:25

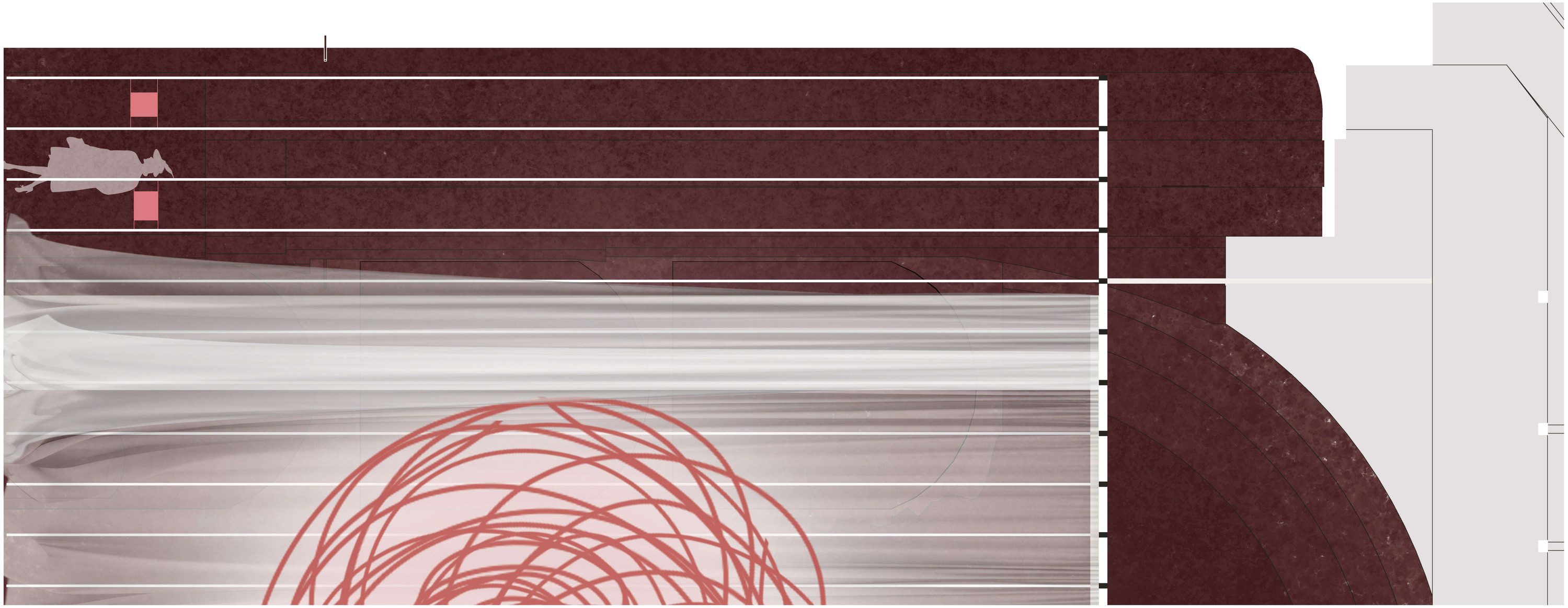

szerző: Sajben Barbara Petra
konzulens: Fazekas Katalin DLA

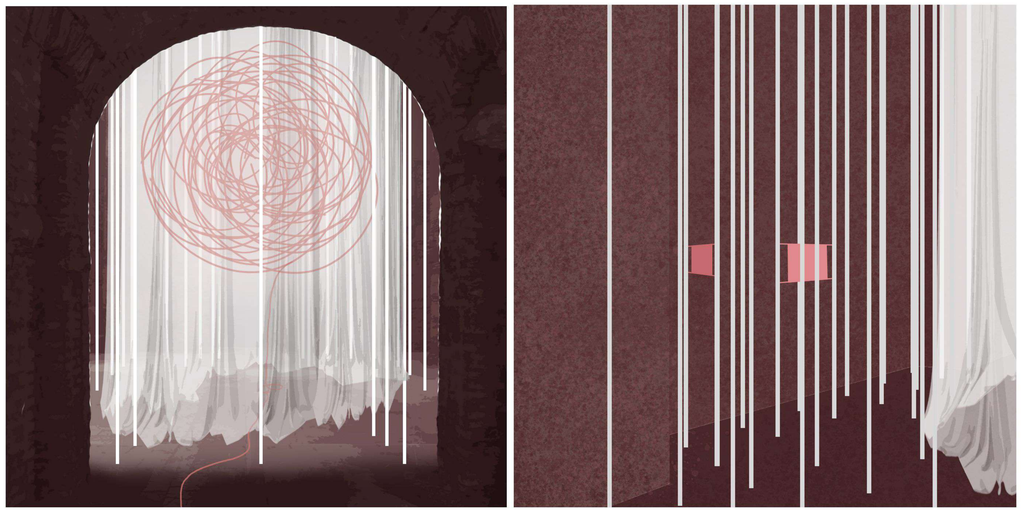

szerző: Sajben Barbara Petra
konzulens: Fazekas Katalin DLA

túl távol, elég közel

szerző: Sajben Barbara Petra
konzulens: Fazekas Katalin DLA
2023

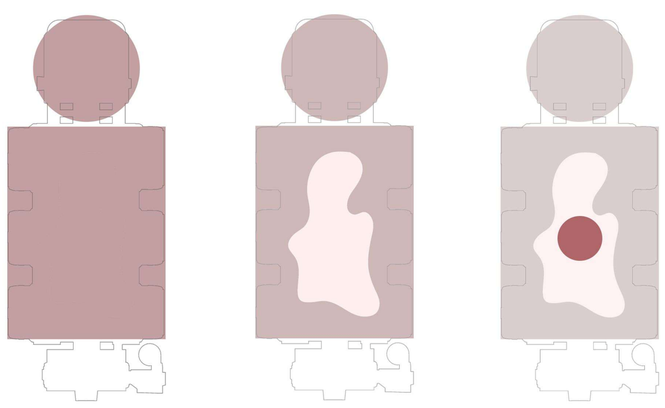

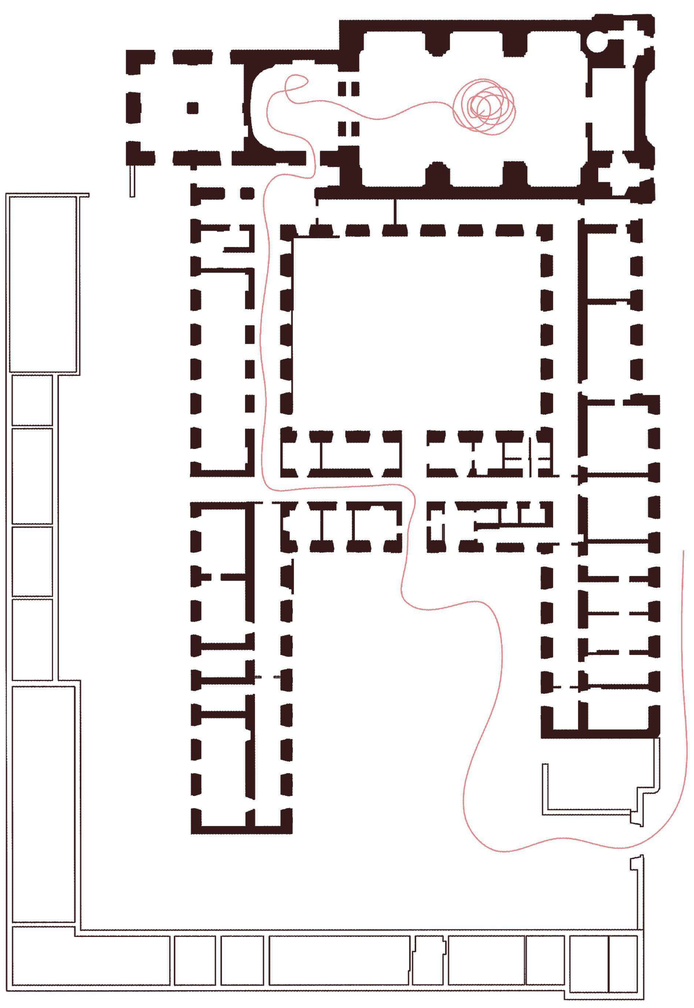

helyszínrajz M = 1:200

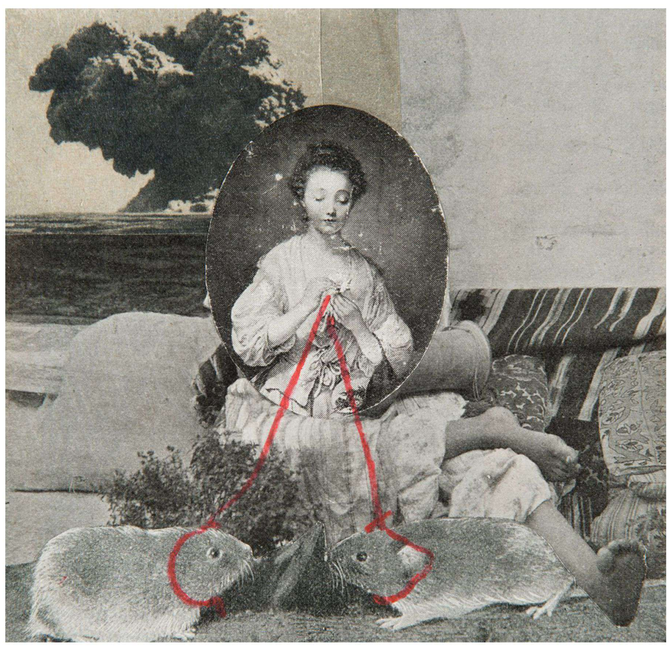

az emlékezéssel járó fájdalmat és a jövőtől való félelmet nehéz feldolgozni. azt hiszem, Ország Lilit is hasonló gondolatok gyötörhették, amikre választ próbált nyerni az alkotás által.
az ő életén, gondolkodásmódján, hagyatékán keresztül talán mi is közelebb kerülhetünk az álmainkhoz, elmélyíthetjük hitünket, megőrizhetjük a múlttal való kapcsolatunkat.
Ország Lili életével és munkásságával megismerkedve a legmarkánsabb vonás számomra a **hitről való gondolkodás**a. nem kötötte gúzsba a vallás, amire nevelték, és az sem, amire később rákényszerült. mindegyikből megőrzött valamit. nem kételkedett a hitében, inkább egyre több, különböző réteggel, jelentéssel erősítette meg.
a kiállításon olyan helyzetet alakítottam ki, amiben a templomtér a maga **eredendő szakralitás**ával, megőrzi lényegét; helyet ad Ország Lili művészetének kibontakozására, és olyan téri környezetbe helyezi a résztvevőket, ami **nyitottságra és befogadásra** sarkall.
a kiállításig vezető utat a padlón futó **vörös gyapjúfonál** mutatja. a múzeum kapujától induló szálat követve jutunk el a kiállítótérig.
a szabályos raszterben elhelyezett, filigrán, fehér oszlopok a tér **vertikális jelentőség**ét erősítik, de finomságukkal mégis ellentétben állnak a templom falaival. fentről, egy fémrácsról függenek le, ezek között vannak elhelyezve a kiállított képek, két oszlop közé piros zsineggel kifeszítve. az egyes képek címét a bejáratnál kapott képeslapról tudjuk leolvasni. ez egyben egy sorrendet is ajánl, ami a művésznő egyes alkotói periódusai szerint lett rendszerezve, minden nagyobb „korszaka” egy-egy csoportot alkot.
a tér közepén, egy szabálytalan alakú, három réteg fehér fátyolból álló „**lélek**” van. Ország Lili férje pszichológusként elvégzett egy kísérletet, ami alapján a kör és négyzet együtt az **ember asszociáció**ját keltik. ez alapján úgy gondolom, könnyen nevezhetem léleknek a templomtér közepén elhelyezett foltot. ez a tömeg világítja meg a kiállítást, aminek a terei a **finoman hullámzó fátyol** és a templom robosztus falai között alakulnak ki.
az útjelző fonál bevezet minket ebbe a térbe. a három réteg finom anyag, egymástól 20 cm távolságban, izgalmas, „átúszás” szerű élményt ad. a gyapjúszál egy hatalmas, **fény**t árasztó gömbbé tekeredik fel, ami lámpásként magasodik fölénk. ebben a belső, leválasztott térben nincsenek műalkotások. csak mi vagyunk, a fátyol és a fény.

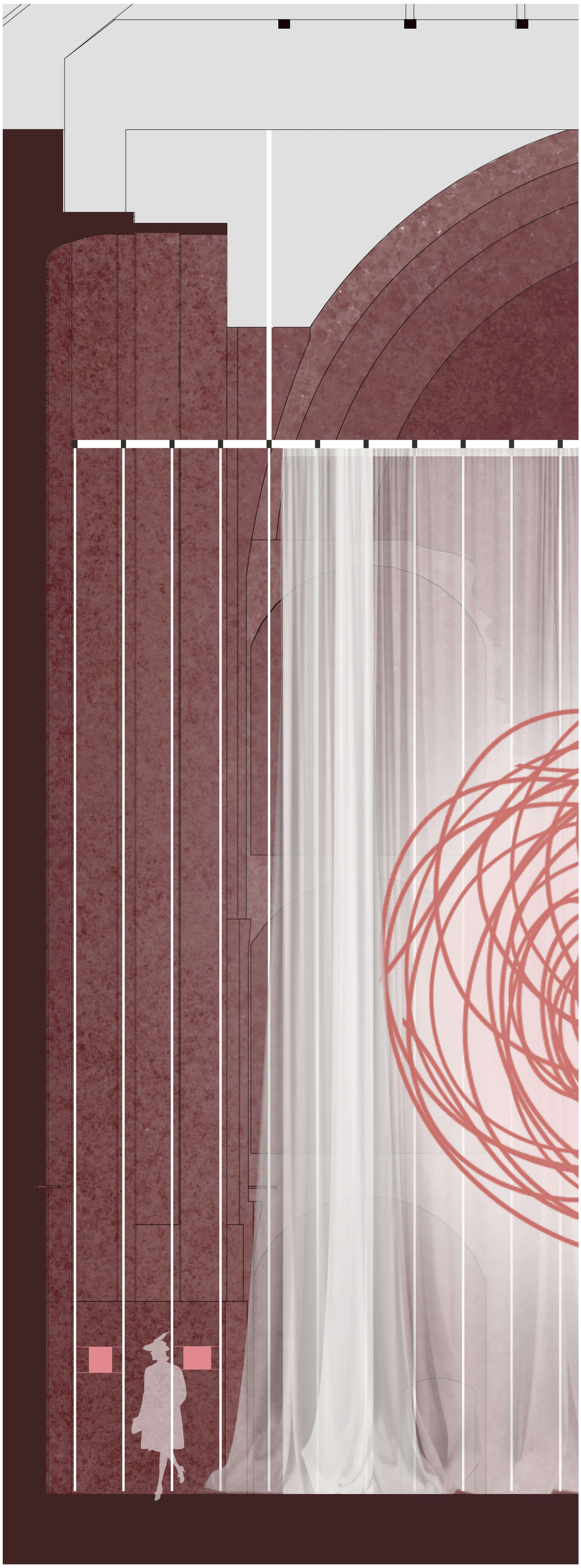

részlet M=1:25

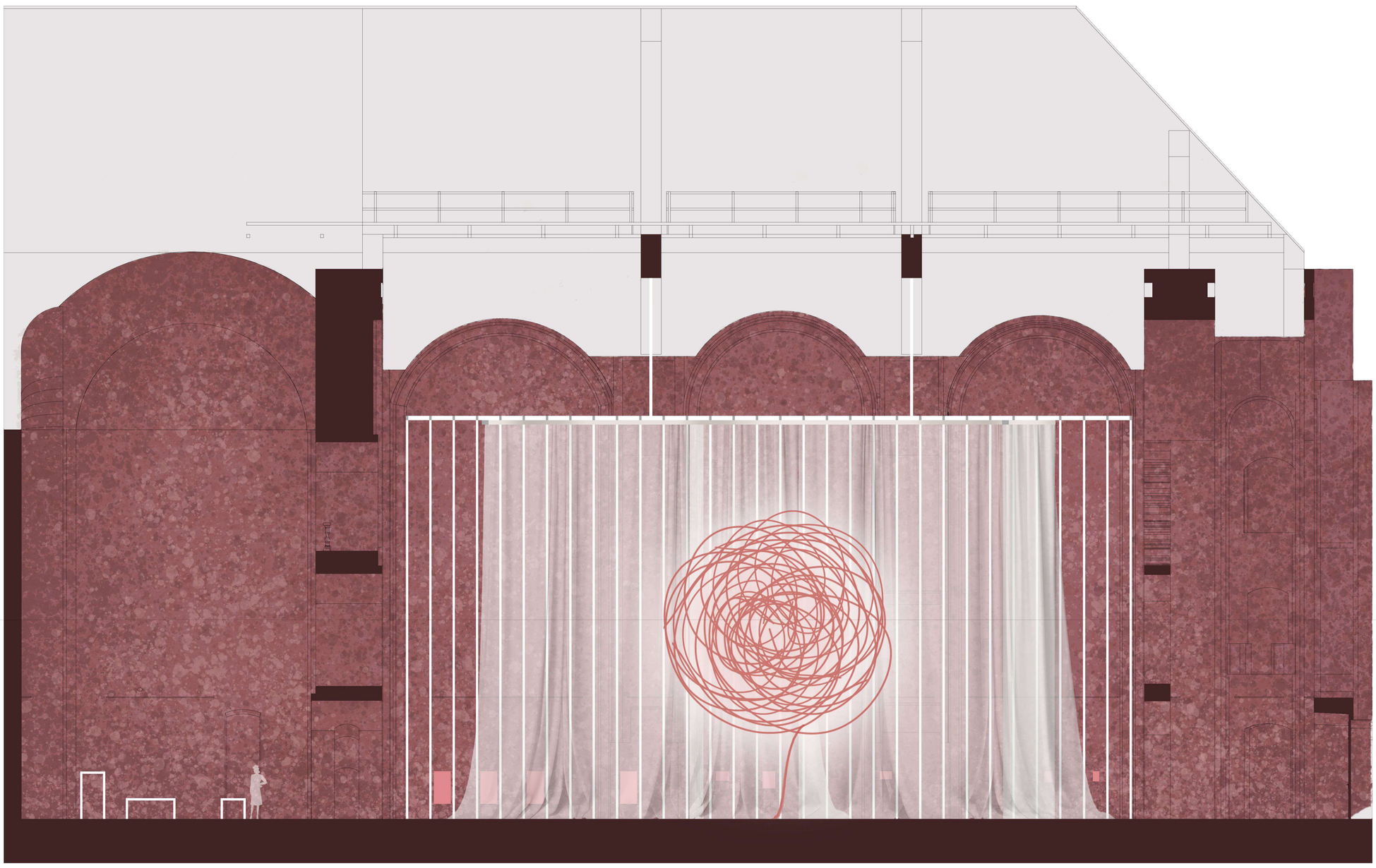

metszet M=1:100

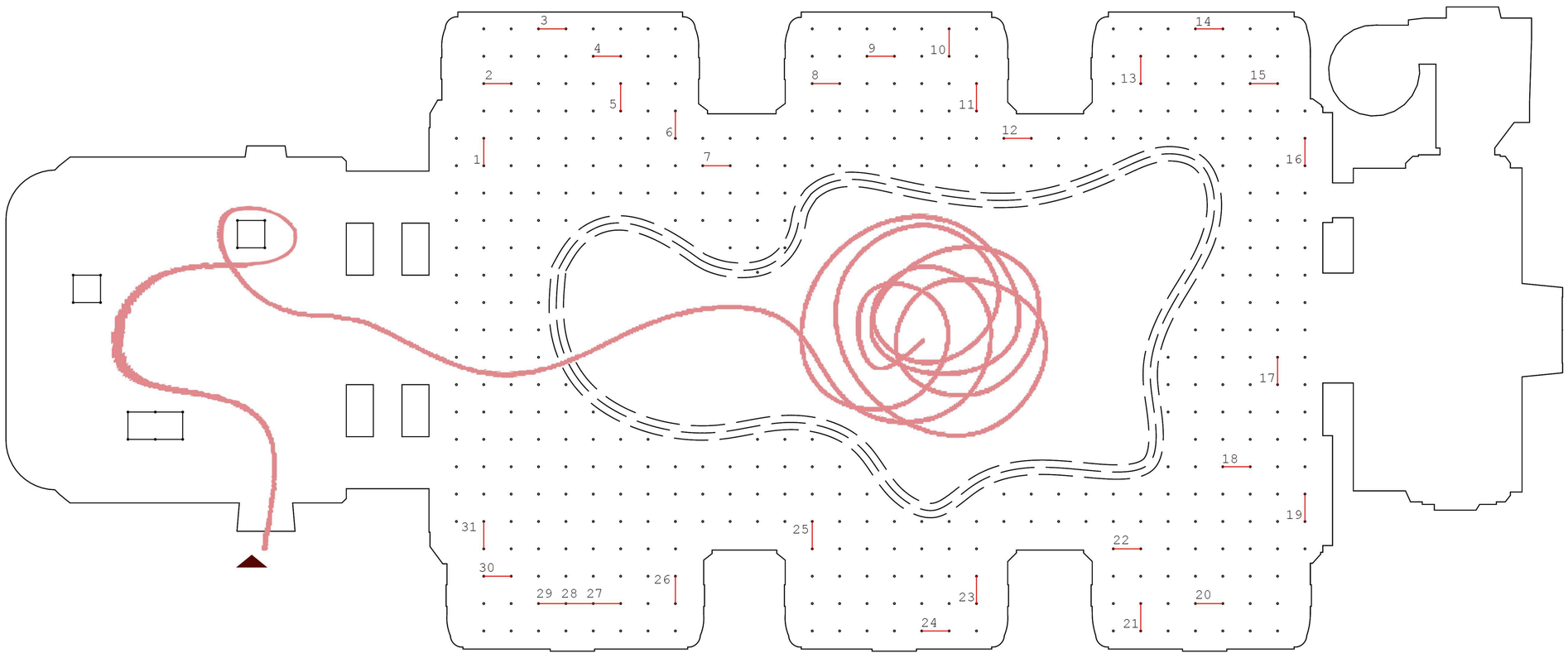

alaprajz M=1:100

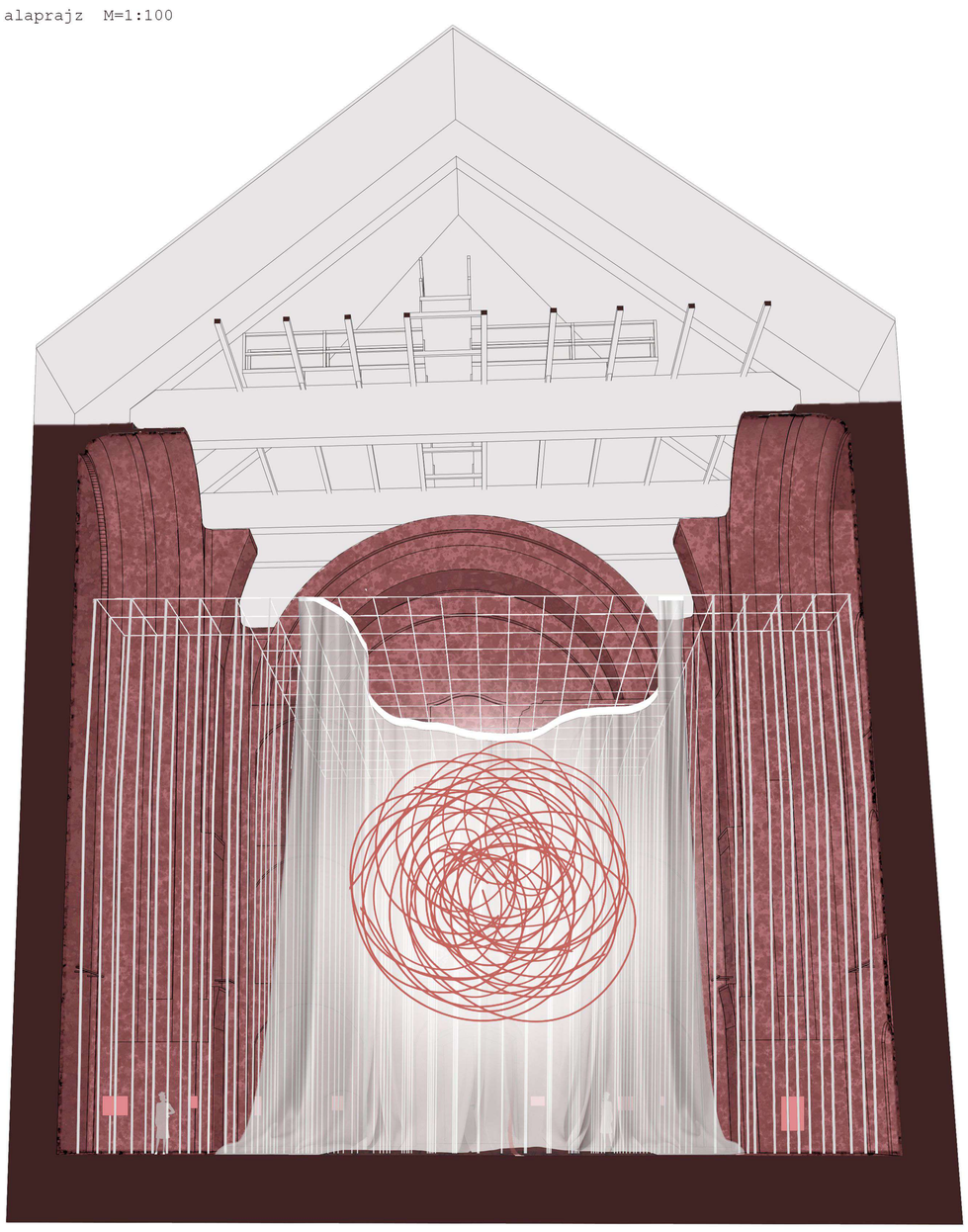

1 Reqviem I. Katedrális belseje 1963

2 Reqviem II. Írás a falon 1963

3 Reqviem III. Temető Urban és Hirosimában 1963

4 Reqviem IV. Mártírok 1963

5 Reqviem V. A kihalt város 1963

6 Reqviem VI. Pusztulás után 1963

7 Reqviem VII. Reqviem 1963

8 Sárkányölő Szt. György 1958

9 Burok (Bolygó zsidó) 1959

10 Betlehem (Születés) 1958

11 Hírnök 1958

12 Oltár gyermekkel (Barlang ikon) 1958

13 Színház

14 Fej 1956

15 Gépház

16 Akadémia

17 Rovásos táblák

18 Jelek

19 Jelek a falon

20 Zsidó kövek

21 Fekete kövek

22 Emlékek

23 Belső zárt kapu 1975

24 Római kapu 1977

25 Labirintus XXIII. Ikarosz maradványaival 1975

26 Kék kép 1977

27 Triptichon II. A 1976

28 Triptichon II. B 1976

29 Triptichon II. C 1976

30 Labirintus IX. Oransfigurával 1974

31 Sosem volt 1977

szerző: Sajben Barbara Petra
konzulens: Fazekas Katalin DLA